

การพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ*

DEVELOPING TEACHER LEADERSHIP FOR LEARNING MANAGEMENT IN THE DIGITAL ERA OF MATTHAYOM WARITCHAPHUM SCHOOL

ภาณุทัต คำทะเนตร*, ศิกานต์ เพียรธัญญกรณ์, ไชยา ภาวะบุตร

Panutat Kumtanate*, Sikan Pienthunyakorn, Chaiya Pawabutra

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร สกลนคร ประเทศไทย

Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University, Sakon Nakhon, Thailand

*Corresponding author E-mail: Panutat.pwk@gmail.com

*Tel: 095-652-3185

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบ ความต้องการจำเป็น แนวทาง และผลการพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ เป็นการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 2 วงรอบ วงรอบละ 4 ขั้นตอน คือ วางแผน (Planning) ปฏิบัติการ (Action) สังเกตการณ์ (Observation) และสะท้อนกลับ (Reflection) พื้นที่เป้าหมาย คือ โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร กลุ่มผู้ร่วมวิจัย คือ ครู 46 คน ผู้ให้ข้อมูล 92 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร 3 คน หัวหน้าวิชาการ 1 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 คน ตัวแทนนักเรียนและผู้ปกครอง กลุ่มละ 40 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบของภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1.1) ทักษะและสมรรถนะดิจิทัล 1.2) การออกแบบการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล 1.3) การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ 1.4) การพัฒนาตนเอง พัฒนาวิชาชีพ และเพื่อนครู 1.5) การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 1.6) การเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง และ 1.7) การบริหารจัดการชั้นเรียนและพัฒนาผู้เรียน 2) ความต้องการจำเป็น เรียงสามลำดับแรก คือ ทักษะและสมรรถนะดิจิทัล ($PNI_{modified} = 0.097$) การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.078$) และการออกแบบการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ($PNI_{modified} = 0.076$) 3) แนวทางพัฒนา ได้แก่ 3.1) การอบรมเชิงปฏิบัติการ 3.2) การพัฒนาขณะปฏิบัติงาน 3.3) การศึกษาและพัฒนาตนเอง (ฝึกปฏิบัติจริงและแลกเปลี่ยนเรียนรู้) 3.4) การประชุมกลุ่มย่อย และ 3.5) การรายงานผลการพัฒนาตนเอง และ 4) ครูมีความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$ ขึ้นไป) มีผลการประเมินการจัดการเรียนรู้จากนักเรียนระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$) ผู้ปกครองประเมินนักเรียนระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ระดับดีมาก (ร้อยละ 79.96) สมรรถนะสำคัญระดับดีเยี่ยม (ร้อยละ 96.67) และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ระดับดีเยี่ยม (ร้อยละ 93.00)

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำครู, การจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล, การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม, สมรรถนะดิจิทัล, การพัฒนาวิชาชีพครู

Abstract

The purposes of this research aimed to examine the components, needs assessment, development guidelines, and outcomes of teacher leadership development for learning management in the digital era at Matthayom Waritchaphum School. This study employed Participatory Action Research (PAR) conducted through two cycles, each comprising four stages: Planning, Action, Observation, and Reflection. The target research site was Matthayom Waritchaphum School, located in Sakon Nakhon Province. The research participants consisted of 46 teachers. The informants included 92 participants including 3 school administrators, 1 head of the academic affairs department, 8 heads of learning areas, and representatives of students and students' parents, with 40 participants from each group. The findings were as follows: 1) The components of teacher leadership for learning management in the digital era comprised: 1.1) Digital skills and competencies, 1.2) Learning design in the digital era, 1.3) Learning innovation development, 1.4) Self-development, professional development, and peer development, 1.5) Curriculum development and learning management, 1.6) Transformational teacher leadership, and 1.7) Classroom management and student development. 2) The priority needs assessment, identified the top three areas as: digital skills and competencies ($PNI_{\text{modified}} = 0.097$), learning innovation development ($PNI_{\text{modified}} = 0.078$), and learning design in the digital era ($PNI_{\text{modified}} = 0.076$). 3) The proposed development approaches included: 3.1) Workshop, 3.2) On-the-job development, 3.3) Self-directed learning and professional development through authentic practice and collaborative knowledge sharing, 3.4) Focus group discussions, and 3.5) Self-development reporting, and 4) The outcomes of the development indicated that teachers demonstrated the ability to design lesson plans at the highest level ($\bar{x} \geq 4.51$). Their instructional management was evaluated by students at the highest level ($\bar{x} = 4.71$), while parents rated students' overall performance at the highest level ($\bar{x} = 4.53$). Furthermore, students achieved learning outcomes at a very good academic performance (79.96%), excellent key competencies (96.67%) and excellent desirable characteristics (93.00%).

Keywords: Teacher Leadership, Learning Management in the Digital Era, Participatory Action Research, Digital Competence, Teacher Professional Development

บทนำ

การจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลเป็นการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ากับกระบวนการเรียนการสอน เพื่อสร้างโอกาสในการเข้าถึงองค์ความรู้ที่หลากหลายและกว้างขวางมากขึ้น รูปแบบการเรียนรู้ใหม่นี้ไม่จำกัดอยู่เพียงในห้องเรียน แต่สามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่และทุกเวลา การเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล และการเรียนรู้แบบเคลื่อนที่

ซึ่งเป็นการผสมผสานระหว่างเทคโนโลยีกับแนวทางการสอนที่หลากหลาย การเปลี่ยนแปลงนี้ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสามารถนำองค์ความรู้ไปสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อพัฒนาตนเองและสังคม (ปณณิธฐา มาเชค, 2565)

ภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัล (Teacher Leadership for Digital Learning) เป็นแนวคิดที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคปัจจุบัน ซึ่งหมายถึงพฤติกรรมหรือคุณลักษณะที่ครูผู้สอนแสดงความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่มีความรวดเร็วในการสื่อสาร การส่งผ่านข้อมูล ความรู้ต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้ ตามแนวการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรสถานศึกษาสามารถชี้นำผู้อื่นด้วยการใช้ภาวะผู้นำและทักษะในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พระมหากัทรพงศ์ ธมมทิโป (วงศ์ศรีลา), 2569) การวิจัยของ Warren, L. L. พบว่า ภาวะผู้นำของครูมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างชัดเจนกับความสำเร็จทางวิชาการของนักเรียน ครูผู้นำสามารถสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่กระตุ้นการมีส่วนร่วม ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของนักเรียน การใช้กลยุทธ์การจัดการชั้นเรียนและวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพของครูผู้นำส่งผลให้นักเรียนมีแรงจูงใจในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น และพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ที่จำเป็นสำหรับความสำเร็จในศตวรรษที่ 21 (Warren, L. L., 2021) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวข้องกับ การพัฒนาทักษะในการใช้เครื่องมือดิจิทัลที่หลากหลาย อย่างไรก็ตาม ความท้าทายสำคัญยังคงปรากฏในหลายมิติ โดยเฉพาะในเรื่องการรักษาความสนใจและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน การคัดสรรและจัดการทรัพยากรการเรียนรู้ดิจิทัลให้เหมาะสมกับบริบทและความต้องการของผู้เรียน ตลอดจนการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพผ่านเทคโนโลยี จะเห็นได้จากการศึกษาของ Butler-Henderson, K. & Crawford, J. พบว่า พฤติกรรมความเป็นผู้นำที่แท้จริงของครูสามารถส่งเสริมความเข้มแข็งทางดิจิทัลในหมู่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่บูรณาการเทคโนโลยีสมัยใหม่ ความเป็นผู้นำแบบแท้จริงนี้มีลักษณะสำคัญ คือ การแสดงออกถึงความเป็นตัวของตัวเอง การมีคุณธรรมจริยธรรม การตระหนักรู้ในตนเอง และการเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็น คุณลักษณะเหล่านี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างความไว้วางใจและการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ดิจิทัล (Butler-Henderson, K. & Crawford, J., 2020)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระบุว่าครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนใหญ่ยังมีข้อจำกัดในด้านความรู้และทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะการออกแบบการเรียนรู้ที่บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล การสร้างสื่อการเรียนรู้ดิจิทัล และการวัดประเมินผลโดยใช้เทคโนโลยี นอกจากนี้ ยังพบว่า ครูส่วนใหญ่ขาดภาวะผู้นำในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงและการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมดิจิทัล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) โรงเรียนมัธยมวารีขุมเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำอำเภอ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สกลนคร ยังมีข้อจำกัดเหมือนโรงเรียนมัธยมศึกษาอื่น ๆ ที่มุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล โดยมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะแห่งยุคดิจิทัลและเตรียมความพร้อมสู่การเป็นพลเมืองดิจิทัล อย่างไรก็ตามจากการรายงานประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-assessment Report) พบว่า การพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัลในโรงเรียนยังไม่เป็นระบบและขาดความต่อเนื่อง

ครูส่วนใหญ่ยังมีข้อจำกัดในการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเข้าสู่กระบวนการเรียนการสอน และยังไม่สามารถแสดงบทบาทการเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ, 2566) การพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ การพัฒนาครูให้มีภาวะผู้นำและสมรรถนะที่เหมาะสมจะช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและส่งเสริมการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในยุคดิจิทัล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครู เพื่อการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ
4. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ

วิธีดำเนินการวิจัย

พื้นที่เป้าหมาย คือ โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร ผู้วิจัยเจาะจงเลือกเนื่องจาก 1) ครูมีความสนใจและพร้อมที่จะพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนได้มีคุณลักษณะเป็นบุคคลในยุคดิจิทัล และ 2) เป็นโรงเรียนที่ผู้วิจัยเป็นรองผู้อำนวยการโรงเรียน และมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาการศึกษา

กลุ่มผู้ร่วมวิจัย คือ ครูโรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ ใช้เกณฑ์อายุไม่เกิน 50 ปี เป็นกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาจำนวน 46 คน ผู้ให้ข้อมูล 92 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร 3 คน หัวหน้าวิชาการ 1 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 คน ตัวแทนนักเรียน จำนวน 40 คน โดยพิจารณาคัดเลือกตัวแทนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 5 และตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 40 คน โดยพิจารณาคัดเลือกผู้ปกครองนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 5 โดยพิจารณา ดังนี้ 1) เป็นผู้ปกครองนักเรียนที่บุตรหลานศึกษาเล่าเรียนที่โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ และ 2) เป็นผู้ยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีการดำเนินการ 3 ระยะ ประกอบด้วย

1. การศึกษาองค์ประกอบ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ดังนี้ 1) วิเคราะห์ สังเคราะห์องค์ประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล จากเอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้เป็น 7 องค์ประกอบ คือ 1.1) ทักษะและสมรรถนะดิจิทัล 1.2) การออกแบบการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล 1.3) การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ 1.4) การพัฒนาตนเอง พัฒนาวิชาชีพ และเพื่อนครู 1.5) การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 1.6) การเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง และ 1.7) การบริหารจัดการชั้นเรียนและพัฒนาผู้เรียน 2) การศึกษาความต้องการจำเป็น โดยใช้แบบสอบถามความต้องการจำเป็นที่ผู้วิจัยและกลุ่มผู้ร่วมวิจัยจัดทำขึ้น ซึ่งเป็นการนำเอาองค์ประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล และกลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 46 คน เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม และ 3) การเตรียมบุคลากร

2. การพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล เป็นการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ดำเนินการ 2 วนรอบ แต่ละวนรอบ 4 ขั้นตอน (Kemmis, S & McTaggart, R., 1988) ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Planning) ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติการ (Action) ขั้นตอนที่ 3 การสังเกตการณ์ (Observation) และขั้นตอนที่ 4 การสะท้อนกลับ (Reflection) ดังนี้

2.1 ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Planning) การศึกษาความต้องการจำเป็น และออกแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ของโรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ

2.1.1 ทำหนังสือราชการขอความร่วมมือผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ เพื่อขอความร่วมมือด้านบุคลากร ด้านเวลา ด้านสถานที่ และงบประมาณ

2.1.2 ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

2.1.3 ขอความร่วมมือหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ทำหน้าที่ประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ของครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ตนเองรับผิดชอบ

2.2 ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติการ (Action) ดำเนินการการพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ดำเนินการดังนี้

2.2.1 ชี้แจงความจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

2.2.2 ระบุจำนวนครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้

2.2.3 ร่วมกันกำหนดแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล โดย 1) การอบรมเชิงปฏิบัติการ 2) การพัฒนาขณะปฏิบัติงาน 3) การศึกษาและพัฒนาตนเอง 3.1) การฝึกปฏิบัติจริง และ 3.2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ 3) การประชุมกลุ่มย่อย และ 4) การรายงานผลการพัฒนาตนเอง

2.3 ขั้นตอนที่ 3 การสังเกตการณ์ (Observation) ปฏิบัติการตรวจสอบ คุณภาพการพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

2.3.1 หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ของครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ของตน โดยกำหนดส่งแผนการจัดการเรียนรู้ 1 แผน ในต้นสัปดาห์ที่ 2 และต้นสัปดาห์ที่ 4 ของทุกเดือน โดยหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

2.3.2 หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ร่วมกันสังเกตภาวะผู้นำครูในขณะที่ครูจัดการเรียนรู้ในรายวิชาที่ตนเองรับผิดชอบ 2 สัปดาห์ครั้ง โดยมีการนัดหมายกันล่วงหน้า

2.4 ขั้นตอนที่ 4 การสะท้อนกลับ (Reflection) การประเมินผลและรายงานผลการพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล 2 สัปดาห์ต่อ 1 ครั้ง โดยหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่ม ร่วมกันสรุปประเด็นการแสดงออกถึงการมีภาวะผู้นำเพื่อการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครู

การดำเนินการวนรอบที่ 2 ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Re-Planning) ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติการ (Re-action) ขั้นตอนที่ 3 การสังเกตการณ์ (Re-Observation) ขั้นตอนที่ 4 การสะท้อนกลับ (Re-Reflection)

3. การติดตามประเมินผลการพัฒนาในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ และสรุปผลการพัฒนาภาวะผู้นำครู เพื่อการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ในวงรอบที่ 2 มี 2 ส่วน คือ 1) ผลการพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล และ 2) ผลที่เกิดกับนักเรียนของครูกลุ่มเป้าหมาย 2.1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2.2) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และ 2.3) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

งานวิจัยนี้ได้ผ่านการพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เลขที่ IEC No. HE68-113 (COA No. 088/2568) รับรองเมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2568

ผลการวิจัย

การพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ ของโรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ สรุปผล ดังนี้

1. องค์ประกอบ มี 7 องค์ประกอบ คือ 1) ทักษะและสมรรถนะดิจิทัล 2) การออกแบบการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล 3) การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ 4) การพัฒนาตนเอง พัฒนาวิชาชีพ และเพื่อนครู 5) การพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ 6) การเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง และ 7) การบริหารจัดการชั้นเรียนและพัฒนาผู้เรียน

2. ความต้องการจำเป็น เรียงลำดับ ดังนี้ 1) ทักษะและสมรรถนะดิจิทัล ($PNI_{modified} = 0.097$) 2) การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.078$) 3) การออกแบบการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ($PNI_{modified} = 0.076$) 4) การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.074$) 5) การบริหารจัดการชั้นเรียนและพัฒนาผู้เรียน ($PNI_{modified} = 0.072$) 6) การพัฒนาตนเอง พัฒนาวิชาชีพ และเพื่อนครู ($PNI_{modified} = 0.064$) และ 7) การเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง ($PNI_{modified} = 0.059$) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ

องค์ประกอบ	สภาพ การจัดการเรียนรู้ ในปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคดิจิทัล	การแปลค่า	สภาพ ความคาดหวังของ การจัดการเรียนรู้ ในยุคดิจิทัล	การแปลค่า	PNI Modied	ดัชนี ความต้องการ จำเป็น ในการพัฒนา
1. ทักษะและสมรรถนะดิจิทัล	3.91	มาก	4.30	มาก	0.097	1
2. การออกแบบการเรียนรู้ ในยุคดิจิทัล	4.21	มาก	4.52	มากที่สุด	0.076	3
3. การสร้างนวัตกรรม การเรียนรู้	4.09	มาก	4.42	มาก	0.078	2
4. การพัฒนาตนเอง พัฒนา วิชาชีพ และเพื่อนครู	4.23	มาก	4.50	มาก	0.064	6
5.การพัฒนาหลักสูตรและ การจัดการเรียนรู้	4.21	มาก	4.52	มากที่สุด	0.074	4
6. การเป็นครูผู้นำ การเปลี่ยนแปลง	4.28	มาก	4.52	มากที่สุด	0.059	7

ตารางที่ 1 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ (ต่อ)

องค์ประกอบ	สภาพ การจัดการเรียนรู้ ในปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคดิจิทัล	การแปลค่า	สภาพ ความคาดหวังของ การจัดการเรียนรู้ ในยุคดิจิทัล	การแปลค่า	PNI Modied	ดัชนี ความต้องการ จำเป็น ในการพัฒนา
7. การบริหารจัดการชั้นเรียน และพัฒนาผู้เรียน	4.24	มาก	4.53	มากที่สุด	0.072	5
ภาพรวม	4.17	มาก	4.47	มาก	0.07	

3. แนวทางการพัฒนา ประกอบด้วย 1) การอบรมเชิงปฏิบัติการ 2) การพัฒนาขณะปฏิบัติงาน 3) การศึกษาและพัฒนาตนเอง ประกอบด้วย 3.1) การฝึกปฏิบัติจริง และ 3.2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ 4) การประชุมกลุ่มย่อย และ 5) การรายงานผลการพัฒนาตนเอง

4. ผลการพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล คือ

4.1 ครูโรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล หลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ มีค่าความก้าวหน้าโดยรวม ร้อยละ 36.62 เรียงลำดับร้อยละความก้าวหน้าจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การออกแบบการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล และการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ (ร้อยละ 39.24) การบริหารจัดการชั้นเรียนและพัฒนาผู้เรียน (ร้อยละ 38.16) การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ (ร้อยละ 36.26) ทักษะและสมรรถนะดิจิทัล (ร้อยละ 35.78) การพัฒนาตนเอง พัฒนาวิชาชีพ และเพื่อนครู (ร้อยละ 35.06) การเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ 33.33) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ร้อยละความก้าวหน้าของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

องค์ประกอบภาวะผู้นำครู	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะผู้นำครูเพื่อ การจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ก่อน - หลัง การอบรมเชิงปฏิบัติการ		ร้อยละ ความก้าวหน้า	ลำดับ
	$\bar{X}$ ก่อน	$\bar{X}$ หลัง		
1. ทักษะและสมรรถนะดิจิทัล	3.91	4.30	35.78	5
2. การออกแบบการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล	4.21	4.52	39.24	1
3. การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้	4.09	4.42	36.26	4
4. การพัฒนาตนเอง พัฒนาวิชาชีพ และเพื่อนครู	4.23	4.50	35.06	6
5. การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้	4.21	4.52	39.24	1
6. การเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง	4.28	4.52	33.33	7
7. การบริหารจัดการชั้นเรียนและพัฒนาผู้เรียน	4.24	4.53	38.16	3
ภาพรวม	4.17	4.47	36.62	-

ผลการสัมภาษณ์ของครูที่เป็นตัวแทนแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

“...ผมมีความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ที่สามารถตอบสนองต่อความหลากหลายของผู้เรียนในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ได้มากขึ้น สามารถออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผสมผสานระหว่างเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์กับเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างสมดุล...” (จิรพล เวียงสมุทร, 2568)

“...ดิฉันได้รับความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองและการพัฒนาวิชาชีพครูในฐานะผู้นำทางการศึกษายุคดิจิทัล โดยนำแนวคิดที่ได้รับจากการอบรมมาปรับประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่เน้นทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารในบริบทดิจิทัล โดยสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อดิจิทัล...” (จริญญา นาคะอินทร์, 2568)

“...ผมได้รับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลที่เน้นการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล โดยสามารถออกแบบหน่วยการเรียนรู้สังคมศึกษาที่ส่งเสริมทักษะการคิดเชิงระบบและการแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังได้พัฒนาความสามารถในการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบร่วมมือร่วมใจผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล...” (พิชิต ทิศจันทร์, 2568)

“...ดิฉันสามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่เน้นการคิดเชิงสร้างสรรค์และนวัตกรรมได้อย่างหลากหลาย และยังได้พัฒนาความสามารถในการเป็นครูผู้นำที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้อย่างต่อเนื่อง...” (พิมพ์ภัทร แก้วดี, 2568)

“...ผมได้พัฒนาความสามารถในการเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่สามารถขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการการใช้สื่อดิจิทัลและภาษาต่างประเทศเข้าด้วยกันได้อย่างสมดุล...” (ธรรมนิตย์ พรหมสุวรรณ์, 2568)

“...ดิฉันได้รับการพัฒนาภาวะผู้นำครูและมีความเข้าใจที่ลึกซึ้งขึ้นเกี่ยวกับการเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญต่อทุกสาขาอาชีพ สามารถออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะอาชีพและสมรรถนะดิจิทัลไปพร้อมกัน...” (จิรารัตน์ ศรีมุกดา, 2568)

“...ผมมีความเข้าใจที่ชัดเจนขึ้นเกี่ยวกับบทบาทของครูผู้นำการเปลี่ยนแปลงในกลุ่มสาระศิลปะ โดยสามารถนำแนวคิดการออกแบบการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลมาสร้างสรรค์กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะศิลปะและความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้อย่างหลากหลาย...” (พงษ์พันธ์ รัชปัญญา, 2568)

“...ผมมีความสามารถในการเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่สามารถปรับเปลี่ยนวิธีการสอนสู่ศึกษาและพลศึกษาให้สอดคล้องกับยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผสานระหว่างการฝึกทักษะทางกายและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างลงตัว...” (ณรงค์กร ไชยประเทศ, 2568)

4.2 การพัฒนาการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้โดยภาพรวมและรายองค์ประกอบ เมื่อพัฒนาในวงรอบที่ 2 ครูทุกคนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนด ($\bar{X} = 4.51$ ขึ้นไป)

4.3 การรายงานผลการพัฒนาตนเอง ครูที่เข้ารับการพัฒนากว่าผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ทุกคน มีการเขียนรายงานผลการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับผลที่ได้ในด้านต่าง ๆ ทำให้ตนเองมีความมั่นใจในความสามารถและศักยภาพของตนเอง

4.4 ผลการประเมินการจัดการเรียนรู้ของครูโดยนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้จากครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$) และผลการประเมินนักเรียนโดยผู้ปกครองที่บุตรหลานของตนเองได้รับการจัดการเรียนรู้จากครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$)

4.5 ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนอยู่ในระดับดีมาก (ร้อยละ 79.96) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน (ร้อยละ 92.67) และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน (ร้อยละ 93.00) อยู่ในระดับดีเยี่ยม ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนของครูโดยภาพรวมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ในวงรอบ 2

กลุ่มสาระการเรียนรู้	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน			สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน			คุณลักษณะอันพึงประสงค์		
	คะแนน (50)	ร้อยละ	แปลผล	คะแนน (3)	ร้อยละ	แปลผล	คะแนน (3)	ร้อยละ	แปลผล
คณิตศาสตร์	38.15	76.30	ดีมาก	2.72	90.67	ดีเยี่ยม	2.73	91.00	ดีเยี่ยม
ภาษาไทย	37.80	75.60	ดีมาก	2.72	90.67	ดีเยี่ยม	2.77	92.33	ดีเยี่ยม
สังคมศึกษา ฯ	40.55	81.10	ดีเยี่ยม	2.88	96.00	ดีเยี่ยม	2.90	96.67	ดีเยี่ยม
วิทยาศาสตร์ ฯ	42.85	85.70	ดีเยี่ยม	2.71	90.33	ดีเยี่ยม	2.73	91.00	ดีเยี่ยม
ภาษาต่างประเทศ	37.48	74.96	ดีมาก	2.62	87.33	ดีเยี่ยม	2.63	87.67	ดีเยี่ยม
การงานอาชีพ	42.00	84.00	ดีเยี่ยม	2.88	96.00	ดีเยี่ยม	2.88	96.00	ดีเยี่ยม
ศิลปะ	39.00	78.00	ดีมาก	2.75	91.67	ดีเยี่ยม	2.76	92.00	ดีเยี่ยม
สุขศึกษาและพลศึกษา	42	84.00	ดีเยี่ยม	2.94	98.00	ดีเยี่ยม	2.94	98.00	ดีเยี่ยม
ภาพรวม	39.98	79.96	ดีมาก	2.78	92.67	ดีเยี่ยม	2.79	93.00	ดีเยี่ยม

อภิปรายผล

ผลการพัฒนากว่าผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ของโรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ พบว่า

1. องค์ประกอบของภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ ของโรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ มี 7 องค์ประกอบ คือ 1) ทักษะและสมรรถนะดิจิทัล ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็น เพราะทักษะและสมรรถนะดิจิทัลเป็นตัวบ่งชี้ความสามารถของครูในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อดิจิทัลต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพและมีวิจารณญาณ จึงต้องมีความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริงเกี่ยวกับดิจิทัล ในขณะเดียวกันต้องมีการรู้เท่าทันเกี่ยวกับการใช้ดิจิทัลโดยไม่หลงเป็นเหยื่อของการสื่อสารดิจิทัล นอกจากนี้ ครูในยุคปัจจุบันต้องมีความสามารถในการแก้ไขข้อขัดข้องของระบบเทคโนโลยีดิจิทัลที่นำมาใช้

ในสถานศึกษาหรือในขณะจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ European Commission ที่นำเสนอว่าสมรรถนะดิจิทัลเป็น 1 ใน 8 สมรรถนะหลักที่ทุกคนควรได้รับการพัฒนา โดยถือว่าเป็นทักษะที่สำคัญสำหรับศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นศตวรรษที่มนุษย์ต้องมีการดำเนินชีวิตและการสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้ตนเองสามารถพัฒนาศักยภาพให้ตรงกับความต้องการของสังคม และสรรสร้างการมีส่วนร่วมและขับเคลื่อนสังคมแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (European Commission, 2006) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิลาวรรณ จันโทวาท ที่พบว่า การรู้และมีทักษะดิจิทัล เป็นองค์ประกอบหนึ่งของภาวะผู้นำดิจิทัลของครูในสังคม 5.0 โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (วิลาวรรณ จันโทวาท, 2568) 2) การออกแบบการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ทั้งนี้ เนื่องมาจากในยุคดิจิทัลมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะในการจัดการเรียนรู้ซึ่งในสภาพความเป็นจริงนั้นการออกแบบการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันอย่างแท้จริง สอดคล้องกับแนวคิดของ Kukulska-Hulme, A. & Traxler, J. ที่นำเสนอว่าไม่ว่าจะเป็นการออกแบบเนื้อหา และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพฤติกรรมทางการเรียน การสร้างสรรค์ทางด้านการเรียน ตลอดจนการออกแบบกระบวนการสื่อสารเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง เพราะการออกแบบการเรียนรู้ที่ดีเป็นเสมือนเครื่องมือที่ส่งเสริมให้นักเรียนรักการเรียนรู้ ตั้งใจเรียน และช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ของการเรียนรู้ สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และเกิดการเรียนรู้อันจะนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง (Kukulska-Hulme, A. & Traxler, J., 2013) 3) การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะปัจจุบันซึ่งเป็นสังคมยุคดิจิทัลเป็นสังคมที่มีความต้องการให้ครูมีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์และพัฒนาวิธีการสอน ตลอดจนเครื่องมือที่ใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีความแปลกใหม่แตกต่างจากเดิมโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาสนับสนุน สอดคล้องกับแนวคิดของ สุกัญญา แซ่มซ้อย ที่นำเสนอว่าการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการที่ครูสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้จะทำให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนและพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ที่จะช่วยให้ครูสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2565) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มัตติกา ผาลี ที่พบว่า การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ เป็นหนึ่งในองค์ประกอบของภาวะผู้นำครูยุคดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตพื้นที่รับผิดชอบสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 (มัตติกา ผาลี, 2566) 4) การพัฒนาตนเอง พัฒนาวิชาชีพ และเพื่อนครู ทั้งนี้ เนื่องมาจากในยุคดิจิทัลซึ่งเป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้น การที่จะทำให้ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมงาน ครูจึงต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะทางด้านการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่ว่าในยุคปัจจุบันนอกจากครูต้องพัฒนาตนเองให้เก่งแล้วยังต้องพัฒนาเพื่อนครู ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวอาจทำได้ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตลอดจนประสบการณ์กับเพื่อนร่วมงาน ประกอบไปด้วยการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ทักษะ และความเป็นครู (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2560) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มาลี กอนอุไล พบว่า การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู เป็นหนึ่งในองค์ประกอบของภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคปกติใหม่ โรงเรียนมัธยมสงฆ์ตอนต้น แขวงสะหวันนะเขต แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (มาลี กอนอุไล, 2568)

5) การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการจัดการศึกษาจะประสบผลสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อ มีหลักสูตรที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับ หลักสูตรที่ได้รับการพัฒนาหรือปรับปรุง จะเป็นหลักสูตร ที่นำเสนอองค์ความรู้ที่แปลกใหม่ที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นในโลกปัจจุบันและอนาคต สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ สร้อยสุตา กรีน ที่พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตร การใช้หลักสูตร และด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ เป็นหนึ่งในองค์ประกอบของภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ ภาค 11 (สร้อยสุตา กรีน, 2563) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และพรทิพย์ แข็งขัน ที่พบว่า คุณภาพการจัดการศึกษาขึ้นอยู่กับขีดความสามารถของครูในการออกแบบกิจกรรมที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง บูรณาการเครื่องมือเทคโนโลยี และประเมินผลอย่างหลากหลายรอบด้าน ซึ่งช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ให้เด่นชัดและสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้ปกครอง (พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และพรทิพย์ แข็งขัน, 2551) 6) การเป็นครู ผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็น เพราะในยุคดิจิทัลสังคมต้องการให้ครูเป็นบุคคลที่เป็นผู้นำให้เกิด การเปลี่ยนแปลงทางด้านการจัดการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน มีความกล้าหาญ ในการนำเสนอแนวคิดใหม่ ๆ มีความสามารถในการกระตุ้น ชี้นำเพื่อนครูรวมถึงบิดามารดา ผู้ปกครอง ให้รู้เท่าทัน การเปลี่ยนแปลง ดังนั้น การเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะต้องประพฤติตนตามแนวคิดขององค์กร Teach for Thailand ว่าจะต้องแสดงบทบาท คือ ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนก่อน รวมถึงในการสอนแต่ละครั้งครู ต้องรู้จักวางแผนในการทำงานให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของนักเรียน ทำให้นักเรียนเห็นพัฒนาการของตนเอง และต้องเป็นครูที่มีความเห็นใจผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นเพื่อนครู นักเรียน เพื่อนร่วมงาน (Teach for Thailand, 2022) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สร้อยสุตา กรีน ที่พบว่า ด้านการเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นองค์ประกอบหนึ่งของ ภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 (สร้อยสุตา กรีน, 2563) และ 7) การบริหารจัดการชั้นเรียนและพัฒนาผู้เรียน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็น เพราะจุดหมายสำคัญของการจัดการเรียน การสอนของสถานศึกษา คือ ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาการศึกษา นั่นคือ ผู้เรียน ต้องเป็นคนดี คนเก่ง และดำเนินชีวิตอยู่กับสังคมได้อย่างมีความสุข การที่จะดำเนินการได้ ครูต้องบริหารจัดการ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนได้อย่างเหมาะสม สิ่งสำคัญที่สุด คือ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มาช่วยบริหารจัดการชั้นเรียนและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในทุกด้าน สอดคล้องกับ แนวคิดของ อดุลย์เดช ศรีพิลา และสุจิน บุตรดีสุวรรณ ที่นำเสนอว่าในการบริหารจัดการชั้นเรียนครูจำเป็นต้องสร้าง สภาพแวดล้อมและสังคมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการพัฒนาให้ผู้เรียนมีวินัยในตนเอง ตลอดจนการรู้บทบาทหน้าที่ของตนเองในชั้นเรียน ครูจำเป็นต้องเสริมสร้างและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ได้ด้วยตนเองอย่างแท้จริง ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะช่วยให้บรรลุเป้าหมายของการบริหารจัดการชั้นเรียน (อดุลย์เดช ศรีพิลา และสุจิน บุตรดีสุวรรณ, 2563)

2. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ ของโรงเรียนมัธยมวชิรมุณี ดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ ทักษะและสมรรถนะดิจิทัล จะเห็นว่าทักษะและสมรรถนะดิจิทัลเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ค่อนข้างยาก เพราะทักษะเป็นความสามารถในการใช้ความรู้ของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ในความเป็นจริงการปฏิบัติงาน ในชีวิตประจำวันของครูนอกจากการปฏิบัติหน้าที่สอนครูยังต้องปฏิบัติงานพิเศษต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายตาม ความสามารถและความสนใจ ทำให้การที่จะมีเวลาว่างที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่มีทักษะและสมรรถนะดิจิทัล

จึงทำได้ค่อนข้างยาก แต่ปัจจุบันอยู่ในยุคดิจิทัลที่มีความจำเป็นที่ครูต้องเป็นบุคคลที่มีความสามารถในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ จึงทำให้องค์ประกอบทักษะและสมรรถนะดิจิทัลมีความต้องการจำเป็นอยู่ในอันดับแรก ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิลาวรรณ จันโทวาท ที่พบว่า การรู้และมีทักษะดิจิทัลเป็นองค์ประกอบหนึ่งของภาวะผู้นำดิจิทัลของครูในสังคม 5.0 โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาอยู่ในอันดับที่ 2 (วิลาวรรณ จันโทวาท, 2568) ในขณะที่งานวิจัยของผู้วิจัยครั้งนี้ องค์ประกอบทักษะและสมรรถนะดิจิทัล มีความต้องการจำเป็นที่ได้รับการพัฒนาอยู่ในอันดับที่ 1 ลำดับที่ 2 คือ การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ เป็นความสามารถของครูในการคิดสร้างสรรค์และพัฒนาวิธีการสอน เครื่องมือ หรือ กระบวนการเรียนรู้ใหม่ที่แตกต่างจากเดิม ถึงแม้ว่าโรงเรียนมัธยมวาริชภูมิเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำอำเภอที่มีความพร้อมในส่วนหนึ่งของเครื่องมือ อุปกรณ์เทคโนโลยีดิจิทัลที่มีความสมบูรณ์ที่สามารถช่วยให้ครูสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่น่าสนใจ แต่ในสภาพการณ์เป็นจริงครูโรงเรียนมัธยมวาริชภูมิมีภาระงานที่ได้รับมอบหมายทั้งงานด้านการสอนและภาระงานอื่นมาก จนทำให้ครูแทบไม่มีเวลาที่จะกระตุ้นโน้มน้าวให้เพื่อนครูและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้ามาร่วมสร้างนวัตกรรมหรือภาระงานของครูให้บรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ จึงทำให้องค์ประกอบการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ มีความต้องการจำเป็นอยู่ในอันดับที่ 2 ผลการวิจัยครั้งนี้จะเห็นได้ว่างานวิจัยของ มัตติกา ผาสี ที่พบว่า การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบของภาวะผู้นำครูยุคดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตพื้นที่รับผิดชอบสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาในอันดับที่ 5 (มัตติกา ผาสี, 2566) ลำดับที่ 3 คือ การออกแบบการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล เป็นกระบวนการวางแผนและจัดทำแผนการเรียนรู้ที่บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ากับเนื้อหาและวิธีการสอน เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในยุคดิจิทัล โดยต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียน สภาพแวดล้อม และเป้าหมายการเรียนรู้ที่ต้องการให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ จะเห็นว่าการออกแบบการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล เป็นองค์ประกอบที่มีความซับซ้อนและต้องอาศัยองค์ความรู้ทางด้านวิชาการและประสบการณ์เฉพาะตัวของครู ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ สมจิต จันทรฉาย ที่นำเสนอเกี่ยวกับการออกแบบการสอนในตำราการออกแบบและการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เป็นความจำเป็นขั้นต้นของการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ เพราะการออกแบบการเรียนการสอนที่ดี จะช่วยให้ครูผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมได้ครบและถูกต้องตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งเป็นจุดหมายสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ (สมจิต จันทรฉาย, 2557)

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ของโรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ ประกอบด้วย

1) การอบรมเชิงปฏิบัติการ เป็นการฝึกอบรมที่ส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดการเรียนรู้ทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติ ช่วยให้ผู้เข้าร่วมอบรมเข้าใจเนื้อหาอย่างลึกซึ้ง ได้ฝึกฝนทักษะจนเกิดความชำนาญสามารถนำไปปรับใช้กับการสอนได้ การวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขจิญช ดาโอภา ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ใช้การอบรมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา 2) การพัฒนาขณะปฏิบัติงาน เป็นกระบวนการพัฒนาบุคลากรที่มุ่งจัดกิจกรรมให้ผู้เข้ารับการพัฒนามีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอนจนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลาย (ขจิญช ดาโอภา, 2568) ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิลาวรรณ จันโทวาท ที่ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของครูในสังคม 5.0 โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ใช้การพัฒนา

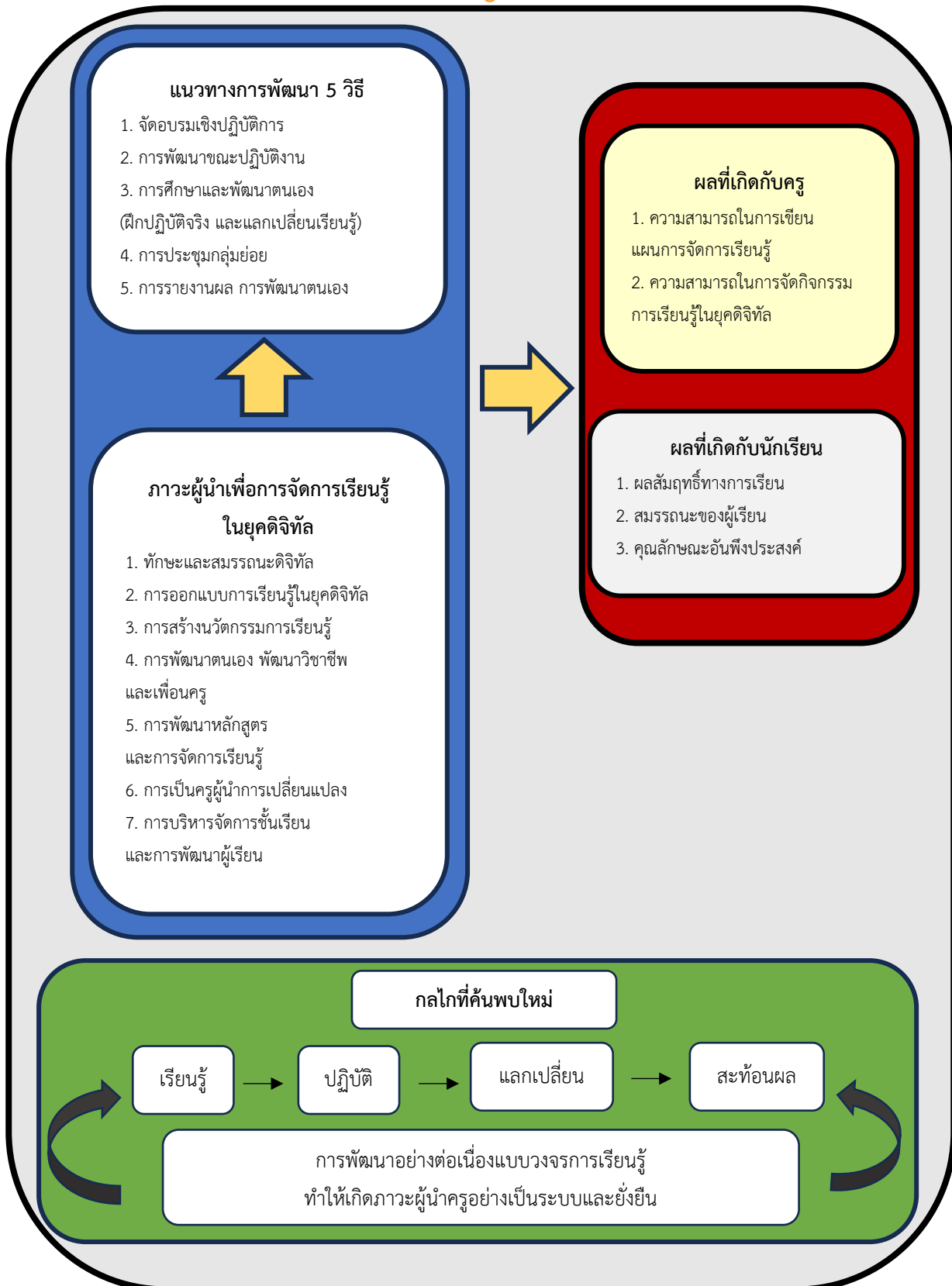
ขณะปฏิบัติงาน เป็นกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของครูในสังคม 5.0 โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3.3) การศึกษาและพัฒนาตนเองของครู ประกอบด้วย 3.3.1) การฝึกปฏิบัติจริง ครูศึกษาด้วยตนเอง ในช่วงเวลาที่ว่างจากการปฏิบัติงาน การที่ครูดำเนินการดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าครูมีความสนใจและตั้งใจพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลอย่างแท้จริง (วิลาวรรณ จันโทวาท, 2568) การวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขจิญญ์ ดาโอภา ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ใช้การฝึกปฏิบัติจริงในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา (ขจิญญ์ ดาโอภา, 2568) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลันดา ประยูรเสาวภาคย์ ที่ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ใช้การฝึกปฏิบัติจริงและการศึกษาด้วยตนเองในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ 3.3.2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ (ชลันดา ประยูรเสาวภาคย์, 2568) โดย Starfishlabz นำเสนอว่าชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ คือ การที่ครู ผู้บริหาร และนักการศึกษาตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทางด้านการศึกษาร่วมแบ่งปันแนวคิดเพื่อพัฒนาแนวทางการสอน และสร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่เหมาะสมที่ช่วยให้นักเรียนทุกคนสามารถบรรลุศักยภาพสูงสุดของตนเองได้ (Starfishlabz, 2564) การวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขจิญญ์ ดาโอภา ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ใช้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์เป็นกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา 3.4) การประชุมกลุ่มย่อย ในการจัดการประชุมกลุ่มย่อยในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ จัดขึ้นที่ห้องปฏิบัติการของกลุ่มสาระการเรียนรู้แต่ละกลุ่ม เพื่อสอบถามและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพ ปัญหา การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ (ขจิญญ์ ดาโอภา, 2568) ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิจิตรา สำแดงไชย ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ของครูในยุคดิจิทัล โรงเรียนศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 19 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ที่ใช้การประชุมกลุ่มย่อย เป็นกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา และ 3.5) การรายงานผลการพัฒนาตนเอง เป็นการสะท้อนผลถึงการพัฒนาที่หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอนทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้รับการพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล จากวิทยากรแล้วนำความรู้ ความเข้าใจ จากการอบรมเชิงปฏิบัติการกลับไปประยุกต์ใช้ และมีการทบทวนหลังปฏิบัติงาน(After Action Review: AAR) สะท้อนความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรค หลังจากนั้นครูรวบรวมข้อมูลที่ได้จากเพื่อนครูไปพัฒนาปรับปรุงกระบวนการจัดกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด (วิจิตรา สำแดงไชย, 2566) ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลันดา ประยูรเสาวภาคย์ ที่ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ใช้การฝึกปฏิบัติจริงและการทบทวนหลังปฏิบัติงาน ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ชลันดา ประยูรเสาวภาคย์, 2568)

4. ผลที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้ของครู 1) ผลที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้ของครูเมื่อสิ้นสุดการวิจัยในรอบที่ 2 ที่ได้รับการประเมินจากนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินนักเรียนโดยผู้ปกครองนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นชัดว่าการวิจัยเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ประสบความสำเร็จ ตามความมุ่งหมายของการวิจัย

และ 2) ผลการจัดการเรียนรู้ของครูที่เกิดกับผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับดีมาก โดยกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุด คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็น เพราะว่าการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นักเรียนจะได้ฝึกปฏิบัติการคิดวิเคราะห์ การออกแบบ การทดลอง การลงมือการปฏิบัติการทดลองเป็นกลุ่ม การร่วมกันสังเกตผลการทดลอง การออกแบบตารางบันทึกผลการทดลอง การร่วมกันสรุปและอภิปรายผลการทดลอง และการนำเสนอผลการทดลอง ถือว่าเป็นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดร.ณตริย์ เหลากลม ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องโมเมนตัมและการชนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องโมเมนตัมและการชน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนในภาพรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม โดยมีกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ที่มีสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนสูงสุดที่เป็นเช่นนี้อาจเป็น เพราะกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาพฤติกรรมด้านสุขภาพ ทั้งในด้านความรู้ เจตคติ คุณธรรม และค่านิยม ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถแสดงออกซึ่งสมรรถนะต่าง ๆ ออกมาได้เป็นอย่างดีเป็นรูปธรรมและเป็นธรรมชาติ (ดร.ณตริย์ เหลากลม, 2561) สอดคล้องกับแนวคิดของ วรศักดิ์ เพียรชอบ ที่ระบุว่าจัดการเรียนรู้วิชาพลศึกษานั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาบุคคลให้มีความสมบูรณ์ในทุกด้าน โดยใช้กิจกรรมทางกายและการกีฬาเป็นสื่อในการเรียนรู้ ซึ่งช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทางสติปัญญา อารมณ์ และสังคมไปพร้อมกับการมีสมรรถภาพทางกายที่ดี จึงส่งผลให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านสมรรถนะที่ชัดเจนและมีระดับคะแนนที่สูงกว่าวิชาที่เน้นการบรรยาย (วรศักดิ์ เพียรชอบ, 2560) และด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในภาพรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม โดยมีกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์สูงสุดในภาพรวมที่เป็นเช่นนี้อาจเป็น เพราะธรรมชาติของรายวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นการลงมือทำ การทำงานกลุ่ม สอดคล้องกับแนวทางของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ระบุว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกในกลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษาเป็นกระบวนการที่ขับเคลื่อนให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาสมรรถนะควบคู่ไปกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยเฉพาะด้านความมีวินัย ใฝ่เรียนรู้ และมุ่งมั่นในการทำงาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563)

องค์ความรู้ใหม่

โมเดลการพัฒนาภาวะผู้นำครู เริ่มจาก 7 องค์ประกอบหลักของภาวะผู้นำครู ขับเคลื่อนผ่าน 5 แนวทางการพัฒนา ภายใต้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ส่งผลให้ครูมีภาวะผู้นำทางวิชาชีพ สามารถออกแบบและจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ สมรรถนะ และคุณลักษณะของผู้เรียนให้สูงขึ้น ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลการพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

สรุปและข้อเสนอแนะ

การพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ ของโรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ มี 7 องค์ประกอบ คือ 1) ทักษะและสมรรถนะดิจิทัล 2) การออกแบบการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล 3) การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ 4) การพัฒนาตนเองพัฒนาวิชาชีพ และเพื่อนครู 5) การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 6) การเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง และ 7) การบริหารจัดการชั้นเรียนและพัฒนาผู้เรียน โดยมีความต้องการจำเป็น 3 ลำดับแรก ดังนี้ 1) ทักษะและสมรรถนะดิจิทัล ($PNI_{modified} = 0.097$) 2) การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.078$) และ 3) การออกแบบการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ($PNI_{modified} = 0.076$) แนวทางการพัฒนา ใช้การอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาขณะปฏิบัติงาน การฝึกปฏิบัติจริง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ การประชุมกลุ่มย่อย และการรายงานผลการพัฒนาตนเอง ผลลัพธ์เชิงประจักษ์ชี้ให้เห็นว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้น สามารถพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ผ่านเกณฑ์ได้ครบทุกคนในวงรอบที่ 2 และผลการประเมินการจัดการเรียนรู้ของครูโดยนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$) ตลอดจนผลการประเมินนักเรียนโดยผู้ปกครองนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$) ซึ่งส่งผลดีต่อตัวผู้เรียนโดยตรงทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับดีมาก (ร้อยละ 79.96) ควบคู่ไปกับสมรรถนะ (ร้อยละ 92.67) และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (ร้อยละ 93.00) อยู่ในระดับดีเยี่ยมในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ได้แก่ 1) ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ ดังนี้ 1.1) ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ควรใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ให้มีประสิทธิภาพสูงยิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และ 1.2) การใช้ครูพี่เลี้ยงในการพัฒนาการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมครั้งนี้ประสบผลสำเร็จ เพราะช่วยให้ครูที่ได้รับการพัฒนาสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ได้ถูกต้อง เหมาะสม และครบถ้วน ตามเกณฑ์การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และ 2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะปฏิบัติ ดังนี้ 2.1) ควรจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูโรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ ในการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลหรือปัญญาประดิษฐ์ และ 2.2) ต้องพัฒนาสมรรถนะของครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ และในส่วนให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติทักษะทางภาษา ตั้งแต่การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน

เอกสารอ้างอิง

- ขจันุข ดาโอภา. (2568). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ใน *ดุชนิพนธ์ครุศาสตร์ดุชนิพนธ์ิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.*
- จริญญา นาคะอินทร์. (4 พ.ย. 2568). ผลการพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล. (ภาณุทัต คำทะเนตร, ผู้สัมภาษณ์)
- ชลันดา ประยูรเสาวภาคย์. (2568). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูใน โรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ใน *ดุชนิพนธ์ครุศาสตร์ดุชนิพนธ์ิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.*
- ชิรพล เวียงสมุทร. (3 พ.ย. 2568). ผลการพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล. (ภาณุทัต คำทะเนตร, ผู้สัมภาษณ์)

- ณรงค์กร ไชยประเทศ. (12 พ.ย. 2568). ผลการพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล. (ภาณุทัต คำทะเนตร, ผู้สัมภาษณ์)
- ดร.ณัฐรีย์ เหลากลม. (2561). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง โมเมนตัมและการชน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ธรรมนิศย์ พรหมสุวรรณ. (7 พ.ย. 2568). ผลการพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล. (ภาณุทัต คำทะเนตร, ผู้สัมภาษณ์)
- จิวัฒน์ ศรีมุกดา. (8 พ.ย. 2568). ผลการพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล. (ภาณุทัต คำทะเนตร, ผู้สัมภาษณ์)
- ปณณัฐ มาเชค. (2565). การจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล: นวัตกรรมและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พงษ์พันธ์ รัชปัญญา. (11 พ.ย. 2568). ผลการพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล. (ภาณุทัต คำทะเนตร, ผู้สัมภาษณ์)
- พระมหาภัทรพงศ์ ธมมทิโป (วงศ์ศรีลา). (2569). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูยุคดิจิทัล โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 8 สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พิชิต ทิศจันทร์. (5 พ.ย. 2568). ผลการพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล. (ภาณุทัต คำทะเนตร, ผู้สัมภาษณ์)
- พิมพ์ภัทร แก้วดี. (6 พ.ย. 2568). ผลการพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล. (ภาณุทัต คำทะเนตร, ผู้สัมภาษณ์)
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพรทิพย์ แข็งขัน. (2551). สมรรถนะครูและแนวทางการพัฒนาครูในสังคมที่เปลี่ยนแปลง. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ.
- มัตติกา ผาลี. (2566). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูยุคดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตพื้นที่รับผิดชอบสำนักงานศึกษาธิการภาค 11. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- มาลี กอนอุโล. (2568). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคปกติใหม่โรงเรียนมัธยมสงฆ์ตอนต้น แขวงสะหวันนะเขต แห่งสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ. (2566). รายงานประจำปี โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ พ.ศ. 2566. สกลนคร: งานประกันคุณภาพ โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ.
- วรศักดิ์ เพียรชอบ. (2560). รวบรวมบทความเกี่ยวกับปรัชญา หลักการ วิธีสอน และการวัดเพื่อประเมินผลทางการพลศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2 ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วิจิตร ส่ำแดงไชย. (2566). การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อการพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ของครูในยุคดิจิทัล โรงเรียนศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 19 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วิลาวรรณ จันโหวท. (2568). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของครูในสังคม 5.0 โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ใช้การอบรมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของครูในสังคม 5.0 โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ในดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สมจิต จันทรฉาย. (2557). การออกแบบและพัฒนาการเรียนการสอน. นครปฐม: เพชรเกษม3 พรินติ้งกรุ๊ป.
- สร้อยสุดา กรีน. (2563). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สู่การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์รับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). กรอบสมรรถนะครูในยุคดิจิทัล. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2560). หลักเกณฑ์และวิธีการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สายงานการสอน ที่ ศธ 0206.7/ว 22 (5 กรกฎาคม 2560). เรียกใช้เมื่อ 21 กันยายน 2568 จาก https://otepc.go.th/images/00_YEAR2561/07_PS/v22_2560.pdf
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2565). การบริหารสถานศึกษาเพื่อการสร้างนวัตกรรมเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อดุลย์เดช ศรีพิลา และสุจิน บุตรดีสุวรรณ. (2563). รูปแบบการจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วม ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Butler-Henderson, K. & Crawford, J. (2020). Digitally empowered students through teacher leadership: The role of authentic leadership. *Journal of Applied Learning & Teaching*, 3(1), 1-9. <https://doi.org/10.37074/jalt.2020.3.s1.6>.
- European Commission. (2006). Communication from the Commission to the European Parliament, the Council and the European Economic and Social Committee. Retrieved 2025 21, September, from <https://statewatch.org/wp-content/uploads/2026/04/COM-2006-437.pdf>
- Kemmis, S & McTaggart, R. (1988). *The Action Research Planer*. (3rd ed.). Victoria: Deakin University.
- Kukulka-Hulme, A. & Traxler, J. (2013). *Design principles for mobile learning*. Abingdon: Routledge.
- Starfishlabz. (2564). ประโยชน์ 4 ข้อ ของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC). เรียกใช้เมื่อ 12 กันยายน 2568 จาก <https://www.starfishlabz.com/blog/917-plc>

Teach for Thailand. (2022). Why become a Teacher Change Leader. Retrieved September 19, 2025, from <https://shorturl.asia/IQZ0j>

Warren, L. L. (2021). The importance of teacher leadership skills in the classroom. *Education Journal* 2021, 10(1), 8-15 <https://doi.org/10.11648/J.EDU.20211001.12>.